

Sygn. akt IX Ca 1601/18

POSTANOWIENIE

Dnia 24 kwietnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Jacek Barczewski (spr.)
Sędziowie:	SO Agnieszka Żegarska SO Krystyna Skiepmo
Protokolant:	p.o. sekretarza sądowego Izabela Ważyńska

po rozpoznaniu w dniu 24 kwietnia 2019 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z wniosku W. C. i L. C.

z udziałem (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawców i uczestniczki od postanowienia Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 20 września 2018 r., sygn. akt I Ns 1051/15,

p o s t a n a w i a:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w punktach I, III i IV w ten sposób, że w punkcie I wniosek oddalić, uchylić punkt III, zaś w punkcie IV obciążyć uczestniczkę połową nie uiszczonych kosztów sądowych, pozostawiając ich szczegółowe wyczerpanie referendarzowi sądowemu w Sądzie Rejonowym w Olsztynie, nie obciążając wnioskodawców tymi kosztami w pozostałej części;

II. oddalić apelację uczestniczki w pozostałej części;

III. odrzucić apelację wnioskodawców od punktów I i III zaskarżonego postanowienia;

IV. oddalić apelację wnioskodawców w pozostałym zakresie;

V. nie obciążać wnioskodawców kosztami postępowania odwoławczego na rzecz uczestniczki.

Agnieszka Żegarska Jacek Barczewski Krystyna Skiepmo

Sygn. akt IX Ca 1601/18

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy W. C. i L. C. wnieśli o ustanowienie na rzecz (...) S.A. w G. – Oddział w O. służebności przesyłu obciążającej:

- działki oznaczone nr (...), położone w obrębie T., gm. B., dla których Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...),

- działkę nr (...), położoną w obrębie T., gm. B., dla której Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...),

polegającej na prowadzeniu nad powierzchnią obciążonej nieruchomości urządzeń przesyłowych w postaci sieci trakcji elektrycznej oraz przesyłaniu energii elektrycznej za pomocą tych urządzeń oraz na prawie do korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do dokonywania bieżącej inspekcji, konserwacji, remontów, z prawem wejścia i wjazdu na teren odpowiednim sprzętem. Jednocześnie wnioskodawcy wnieśli o zasądzenie od uczestniczki kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wnioskodawcy uzasadniając wniosek wskazali, iż są właścicielami wskazanych nieruchomości, nad którymi przebiega linia elektryczna oraz posadowione są na nich słupy trakcji elektrycznej. Wnioskodawcy zawezwali uczestniczkę do próby ugodowej, niemniej jednak do zawarcia ugody nie doszło. Ponadto wnioskodawcy podnieśli, że posadowienie urządzeń przesyłowych na przedmiotowych nieruchomościach implikuje ograniczoną możliwość korzystania z nich. Teren, z uwagi na swoje cechy funkcjonalne, spełnia warunki do produkcji rolnej, jednakże istnienie urządzeń uczestniczki uniemożliwia jego zagospodarowanie zgodnie z jego przeznaczeniem.

W odpowiedzi na wniosek uczestniczka postępowania (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. wniosła o jego oddalenie oraz o zasądzenie od wnioskodawców kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Motywuując swoje stanowisko w sprawie uczestniczka postępowania podniosła zarzut zasiedzenia z dniem 28 lipca 1990 r. służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu obciążającej wskazane przez wnioskodawców nieruchomości. Wskazała, że na działce nr (...) znajdują się linia napowietrzna WN 110kV o długości 18m oraz linia napowietrzna SN 15 kV o długości około 10m, na działce nr (...) znajdują się linia napowietrzna WN 110kV o długości 10m, linia napowietrzna nN 0,4 kV o długości około 137m, podparta na trzech słupach oraz linia kablowa nN 0,4 kV o długości około 26m, zaś na działce nr (...) linia WN 110kV o długości 838m, podparta na 3 słupach, słupowa stacja transformatorowa (...) (...), linia napowietrzna SN 15 kV o długości około (...), podparta na 13 słupach oraz linia napowietrzna nN o łącznej długości około 75m. Linia WN 110kV „(...) – B.” została wybudowana i odebrana w 1970r., zaś linia SN i nN została wybudowana już w 1962r. i w latach późniejszych była modernizowana bez zmiany przebiegu linii. Wybudowanie przedmiotowych urządzeń nastąpiło zgodnie z ówczesnie obowiązującymi przepisami prawa oraz na podstawie wydanych decyzji co do szczegółowej lokalizacji oraz możliwości budowy urządzeń. Uczestniczka podniosła, że mając na uwadze fakt wydania prawomocnych decyzji oraz okoliczność niekwestionowania ich w trybie administracyjnym należy uznać, że w momencie posadowienia urządzeń energetycznych poprzednik prawny uczestniczki działał w dobrej wierze. Uczestniczka zakwestionowała żądane wnioskodawców w zakresie ustanowienia służebności za wynagrodzeniem.

Postanowieniem z dnia 20 września 2018r. Sąd Rejonowy w Olsztynie, w sprawie I Ns 1051/15 w pkt I ustanowił na rzecz uczestnika postępowania służebność przesyłu na nieruchomości położonej w miejscowości T., stanowiącej działkę nr (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...), polegającą na prawie korzystania z linii i urządzeń elektroenergetycznych umieszczonych na tej nieruchomości, remontów, napraw, usuwania awarii w zakresie niezbędnym do funkcjonowania elementów tej linii i urządzeń w obszarze służebności oznaczonym przez biegłego geodetę na mapie załączonej do akt sprawy na k. 402; w pkt II oddalił wniosek w pozostałej części; w pkt III zasądził od uczestnika na rzecz wnioskodawców kwotę 2.372 zł tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu; w pkt IV obciążył uczestnika nieuiszczonymi kosztami sądowymi, pozostawiając szczegółowe

ich wyliczenie referendarzowi sądowemu; w pkt V oddalił wnioski wnioskodawców i uczestnika o zasądzenie na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne:

Wnioskodawcy W. C. i L. C. są właścicielami nieruchomości gruntowych, stanowiących działki oznaczone nr (...), położone w obrębie T., gm. B., dla których Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...).

Zgodnie ze stadium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy B. zatwierdzonym Uchwałą nr (...) rady Miejskiej w B. z dnia 29 marca 2016r. przedmiotowe działki położone są w terenie stanowiącym w w/w stadium pozostałe tereny nieoznaczone kierunkiem zagospodarowania. Niewielkie fragmenty działki nr (...) stanowią tereny lasów.

Na nieruchomości wnioskodawcy znajdują się należące do uczestniczki (...) S.A. w G. – Oddział w O. urządzenia przesyłowe.

Przez działkę nr (...) przebiegają wsparte na słupach: napowietrzna linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 110 kV relacji „ (...) – B.” o długości 18,32m oraz linia średniego napięcia SN 15 kV o długości 9,65m wraz ze słupami energetycznymi. L. wysokiego napięcia wybudowana i odebrana została w 1970 r.

Przez działkę nr (...) przebiega wsparta na słupach napowietrzna linia elektroenergetyczna niskiego napięcia 15 kV wraz z odgałęzieniami, która wybudowana została w 1962 r. L. ta przebudowana została w 1987 r.

L. energetyczne położone na działce nr (...) są przedłużeniem linii zlokalizowanych na działce nr (...) (KW (...)), w stosunku do których uczestniczce przysługuje już służebność przesyłu nabyta w drodze jej zasiedzenia.

W konsekwencji postępowań sądowych zapadały prawomocne orzeczenia w przedmiocie nabycia przez zasiedzenie przez poprzednika prawnego uczestniczki służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu, obciążającej nieruchomości, przez które przebiega linia energetyczna wysokiego napięcia relacji „ (...) – B.”.

Przedmiotowe urządzenia przesyłowe na przestrzeni lat były remontowane poprzez wymianę słupów i linii, jednakże przebieg linii i ich ogólny kształt nie uległy zmianie.

Strony podjęły próbę polubownego doprowadzenia do ustanowienia służebności przesyłu, jednakże do zawarcia umowy nie doszło.

Łączna powierzchnia obszaru służebności przesyłu na działce nr (...), dla linii elektroenergetycznej niskiego napięcia nN 0,4 kV wynosi 611 m², przy czym obszary trwale wyłączone z użytkowania obejmują powierzchnię 227 m², natomiast obszary ograniczonego użytkowania obejmują powierzchnię 384 m².

Jednorazowe wynagrodzenie za ustanowienie w powyższych granicach przedmiotowej nieruchomości służebności przesyłu wynosi 2372 zł (uwzględnivszy wartość służebności przesyłu dla obszaru trwale wyłączonego z użytkowania – 881 zł, 504 zł i dla obszarów o ograniczonym sposobie użytkowania – 496 zł, 491 zł).

W ocenie Sądu I instancji żądanie wniosku zasługiwało jedynie na częściowe uwzględnienie.

Sąd wskazał, że w przedmiotowej sprawie przebieg sieci energetycznej napięcia przez nieruchomości wnioskodawców był bezsporny. Spór między uczestnikami sprowadził się natomiast co do zasady możliwości żądania przez wnioskodawców ustanowienia służebności w konsekwencji podniesionego przez uczestniczkę zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej w swej treści służebności przesyłu, jak również skuteczności tego zarzutu.

Zdaniem Sądu I instancji uczestniczka nie przedłożyła dostatecznych dowodów potwierdzających datę rozpoczęcia posiadania przez nią urządzeń przesyłowych na nieruchomości stanowiącej działkę o numerze geodezyjnym (...),

dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...). Sąd zwrócił uwagę, że uczestniczka podnosiła, że posiadanie służebności gruntowej nieruchomości wnioskodawców rozpoczęła już w 1962r. w związku z posadowieniem linii niskiego napięcia 15 kV. Z przedłożonych do akt dokumentów nie wynika jednak, iż dotyczą one sieci elektroenergetycznej przebiegającej przez wskazany grunt wnioskodawców. W ocenie Sądu Rejonowego również przebieg linii wskazany na planach sytuacyjnych nie dowodzi ani faktu posiadania linii, ani jej przebiegu przez nieruchomość wnioskodawców. Wobec tego brak jest podstaw do przyjęcia, że decyzje z końca lat sześćdziesiątych oraz protokół z odbioru technicznego z dnia 28 lipca 1970 r. - odnoszący się zdaniem uczestniczki do linii wysokiego napięcia, przebiegającej przez stanowiącą własność wnioskodawców działkę nr (...) i będącej kontynuacją linii posadowionej na działce nr (...) – faktycznie dotyczyć miały także linii energetycznej przebiegającej przez nieruchomość wnioskodawców o numerze geodezyjnym (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...).

Sąd wskazał, iż w niniejszej sprawie wiadomym jest, że w konsekwencji postępowań sądowych prawomocnie orzekano w przedmiocie nabycia przez zasiedzenie przez poprzednika prawnego uczestniczki służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, obciążającej nieruchomości sąsiadujące z działkami wnioskodawców nr (...), przez które przebiega linia energetyczna wysokiego napięcia relacji „ (...) – B.” oraz linia średniego napięcia SN 15 kV. Ponadto Sąd podkreślił, że choć przedmiotowe urządzenia przesyłowe na przestrzeni lat były remontowane to przebieg linii i ich ogólny kształt nie uległy zmianie. Z tego względu stwierdzić należy, że skoro wskazane linie w sposób niezmienny przebiegają przez nieruchomości wnioskodawców od czasu jej posadowienia, zaś uczestniczka korzysta z nieruchomości wnioskodawców w zakresie niezbędnym do dokonywania bieżącej inspekcji, konserwacji i remontów linii, to również w przypadku przebiegu ich przez nieruchomości wnioskodawców doszło do zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu. Tym samym uzasadnionym jest stwierdzenie, że służebność odpowiadająca treści służebności przesyłu w obszarach związanych z korzystaniem z sieci energetycznych wysokiego i średniego napięcia, znajdujące się na działkach nr (...), zostały już nabyte przez uczestniczkę w drodze zasiedzenia.

W konsekwencji Sąd uznał, że brak było podstaw do ustanowienia służebności przesyłu na działkach nr (...).

W ocenie Sądu żądanie wniosku zasadne było zatem wyłącznie w zakresie dotyczącym przebiegu linii niskiego napięcia nN 0,4 kV przez działkę oznaczoną nr (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...). W tym bowiem zakresie uczestniczka – w ocenie Sądu – nie wykazała, aby nabyła przez zasiedzenie służebność o treści odpowiadającej służebności przesyłu obciążającą wskazaną nieruchomość.

Ustalając należną wnioskodawcom kwotę wynagrodzenia Sąd oparł się na opinii biegłego.

Sąd uznał za zasadne obciążenie uczestniczki nieuiszczonymi kosztami sądowymi, gdyż to przede wszystkim w jej interesie została ustanowiona służebność przesyłu. Jednocześnie Sąd wyliczenie kosztów sądowych pozostawił referendarzowi sądowemu na podstawie art. 108 § 1 zd. 2 kpc.

Na podstawie zaś art. 520 § 1 kpc Sąd oddalił wnioski wnioskodawców i uczestniczki o zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania, bowiem zasadniczo interesy wnioskodawców i uczestniczki postępowania były sprzeczne, a wniosek został uwzględniony w tylko w części.

Apelacje od powyższego postanowienia wnieśli wnioskodawcy i uczestniczka.

Uczestniczka zaskarżyła postanowienie w części tj. w pkt. I, III oraz IV, zarzucając mu:

I. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 292 k.c. w zw. z art. 172 § 1 k.c. poprzez nieuwzględnienie zarzutu zasiedzenia linii niskiego napięcia na działce nr (...) wnioskodawców, pomimo zaistnienia przesłanek niezbędnych do nabycia przez zasiedzenie służebności;

II. naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wydane w sprawie rozstrzygnięcie tj.:

1. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę zgromadzonego materiału dowodowego w sprawie i dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny materiału dowodowego, poprzez

uznanie, że uczestniczka nie przedłożyła do akt sprawy dokumentacji dotyczącej przedmiotowej linii niskiego napięcia i przez co nie udowodniła daty rozpoczęcia posiadania linii, podczas gdy z przedłożonych dokumentów jednoznacznie wynika, że linia została posadowiona na działce uczestnika w 1962 r., oraz w 1987 r. miał miejsce jej remont.

2. Art. 520 § 2 k.p.c. poprzez obciążenie kosztami postępowania uczestniczkę, podczas gdy wniosek o służebność wnioskodawców został oddalony w przeważającej części tj. odnośnie linii wysokiego i średniego napięcia.

W oparciu o powyższe zarzuty wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego postanowienia i oddalenie wniosku w całości;
2. zasądzenie od wnioskodawców na rzecz uczestniczki kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa radcy prawnego według norm przepisanych;
3. ewentualnie uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego.

Wnioskodawcy wnieśli o oddalenie apelacji uczestniczki i zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

Wnioskodawcy zaskarżyli postanowienie w całości, zarzucając mu naruszenie :

1. art. 233 § 1 k.p.c., poprzez brak wszechstronnej oceny materiału dowodowego, przejawiającej się w uznaniu, że Uczestniczka nabyła w drodze zasiedzenia służebność przesyłu w obszarach związanych z korzystaniem z sieci energetycznych wysokiego oraz średniego napięcia znajdujące się na działkach nr (...), podczas gdy ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, że przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w O. w dacie 28.07.1990 r. było właścicielem w/w linii elektroenergetycznej, a co za tym idzie posiadaczem tzw. służebności gruntowej o treści służebności przesyłu,

2. art. 233 § 1 k.p.c., poprzez błędną ocenę materiału dowodowego, poprzez uznanie, że przedłożona przez Uczestnika dokumentacja potwierdzająca szereg następstw prawnych zachodzących pomiędzy poprzednikami prawnymi Uczestnika stanowi dowód na przeniesienie pomiędzy poszczególnymi podmiotami posiadania tzw. służebności gruntowej o treści służebności przesyłu w zakresie przebiegu przez działkę nr (...) napowietrznej linii elektroenergetycznej wysokiego oraz średniego napięcia, podczas gdy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dawał podstawy do ustalenia, iż dochodziło do przeniesienia posiadania tzw. służebności gruntowej o treści służebności przesyłu,

3. art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez sporządzenie uzasadnienia, które nie wyjaśnia w dostateczny sposób motywów postanowienia, nie odnosi się do zarzutów podnoszonych przez wnioskodawców w toku postępowania oraz nie zawiera przytoczenia szczegółowych okoliczności, które Sąd uznał za udowodnione, w szczególności daty nabycia poprzez zasiedzenie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, sygnatur postępowań sądowych, na które powołuje się Sąd oraz choćby wymienienia oznaczenia firmy poprzednika prawnego uczestniczki postępowania, który to rzekomo miał nabyć służebność, co uniemożliwia odniesienie się do treści skarżonego orzeczenia.

Ich zdaniem konsekwencją uchybień popełnionych przez Sąd I instancji przy analizie materiału dowodowego było uznanie przez ten Sąd, że Uczestnik podniósł skuteczny zarzut zasiedzenia służebności przesyłu w zakresie przebiegu napowietrznej linii elektroenergetycznej wysokiego oraz średniego napięcia przez działki (...) należących do wnioskodawców. W ocenie Sądu Rejonowego Uczestnik wykazał bowiem, iż w sposób nieprzerwany od dnia 28 lipca 1990 r. posiadał w dobrej wierze tzw. służebność gruntową o treści służebności przesyłu, co więcej Sąd powołał

się istniejące orzeczenia dotyczące ustanowienia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu w zakresie napowietrznej linii energetycznej przebiegającej przez działki (...). W rezultacie z uwagi na powyższe Sąd Rejonowy oddalił złożony przez Wnioskodawczynię wniosek o ustanowienie służebności przesyłu przez wzgląd

na skutecznie podniesiony przez Uczestnika zarzut zasiedzenia służebności przesyłu.

W oparciu o podniesione zarzuty wniosli o:

1) uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości oraz przekazanie Sądowi I instancji sprawy do ponownego rozpoznania, z uwagi na nieprawidłowe przyjęcie, że Uczestnik legitymuje się tytułem prawnym do nieruchomości Wnioskodawców w postaci służebności przesyłu, a co za tym idzie nierozpoznanie materialnoprawnej podstawy wniosku o ustanowienie służebności przesyłu, a w konsekwencji nierozpoznanie istoty sprawy,

2) zasądzenie od Uczestnika na rzecz Wnioskodawców zwrotu kosztów postępowania za drugą instancję w tym kosztów zastępstwa prawnego przez profesjonalnego pełnomocnika według norm przepisanych oraz innych kosztów na podstawie spisu kosztów o ile takowy zostanie przedstawiony przez zamknięciem rozprawy oraz ponowne rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za pierwszą instancję w tym kosztach zastępstwa prawnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja uczestniczki zasługiwała na częściowe uwzględnienie, natomiast apelacja wnioskodawców podlegała częściowemu odrzuceniu, zaś w pozostałym zakresie oddaleniu.

Odnosząc się do orzeczenia zawartego w punkcie III postanowienia Sądu Okręgowego przypomnieć wypada, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego przesłanką zaskarżenia orzeczenia w postępowaniu cywilnym jest istnienie interesu prawnego w zaskarżeniu, określanego mianem gravamen, a ten oznacza pokrzywdzenie polegające na niekorzystnej dla strony różnicy między zgłoszonym przez nią żądaniem a sentencją orzeczenia, wynikającej z porównania zakresu żądania i treści rozstrzygnięcia (wyrok SN z dnia 8 grudnia 2009r. I UK 195/09, LEX nr 577812; uchwała SN z dnia 15 maja 2014 r. III CZP 88/13, OSNC 2014/11/108).

Jeśli rozstrzygnięcie jest dla strony skarżącej korzystne lub jej nie dotyczy, to bez względu, z jakich przyczyn ono zapadło, nie podlega zasadniczo zaskarżeniu przez tę stronę. W niniejszej sprawie zatem postanowienie w części dotyczącej ustanowienia służebności (pkt I) i przyznania wnioskodawcom wynagrodzenia z tego tytułu (pkt III) było dla nich orzeczeniem korzystnym, co potwierdza brak w apelacji jakichkolwiek zarzutów dotyczących zakresu ustanowionej służebności i wysokości rekompensaty.

W tej sytuacji apelację jako niedopuszczalną Sąd Rejonowy powinien był częściowo odrzucić na podstawie art. 370 k.p.c. Skoro tego nie uczynił obowiązany do tego jest Sąd Okręgowy zgodnie z art. 373 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Nie sposób częściowo odmówić słuszności zarzutowi środka zaskarżenia wnioskodawców, wskazującego na naruszenie przez Sąd Rejonowy przepisu art. 328 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Uwzględniając bowiem połowicznie zarzut zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu co do sieci 110 kV i 15 kV, Sąd I instancji nie wskazał kiedy i na czyją rzecz zasiedzenie nastąpiło, odwołując się enigmatycznie do wyników innych spraw dotyczących tych samych linii. Nie odniósł się również do kwestii związanych z następstwem prawnym po stronie uczestniczki i możliwością zaliczenia posiadania jej poprzedników.

Powyższe uchybienie nie może jednak skutkować automatycznym uchyleniem zaskarżonego orzeczenia, albowiem strona może powołać się skutecznie na zarzut wadliwego sporządzenia uzasadnienia i zarzut taki można ocenić jako zasadny, gdy z powodu braku w uzasadnieniu elementów wskazanych w art. 328 § 2 k.p.c. zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli instancyjnej. Niemożność przeprowadzenia takiej kontroli miałaby miejsce, gdyby sąd odwoławczy nie był w stanie dokonać oceny toku wyводу, który doprowadził sąd pierwszej instancji do wydania orzeczenia lub w przypadku zastosowania prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2009r., I UK 129/09, LEX nr 558286, z dnia 30 września

2008r., II UK 385/07, Lex nr 741082, z dnia 26 listopada 1999r., III CKN 460/98, OSNC 2000/5/100 oraz z dnia 26 lipca 2007r., V CSK 115/07, M. Prawn. 2007/17/930).

Tymczasem w sprawie okoliczność taka nie zachodzi, albowiem zgromadzony materiał dowodowy jest kompletny i pozwala na wydanie rozstrzygnięcia przy jednoczesnym założeniu, że również Sąd II instancji jest sądem merytorycznie rozpoznającym sprawę.

W tych warunkach zastosowanie właściwych przepisów prawa materialnego winno być poprzedzone uzupełnieniem ustaleń faktycznych o kwestie istotne z punktu widzenia rozpoznania żądania wnioskodawców i zasadności zarzutu uczestniczki. W wykonaniu takiego obowiązku, ustalono dodatkowo co następuje:

Po pierwsze, analiza dokumentów znajdujących się w aktach ksiąg wieczystych nieruchomości wnioskodawców prowadzi do wniosku, iż nieruchomość objęta KW (...), składająca się z działki nr (...), pozostawała własnością Skarbu Państwa do dnia 25 kwietnia 1989 r., kiedy to zbyto ją wnioskodawcom. Z kolei nieruchomość objęta KW (...), składająca się m.in. z działek (...), pozostawała własnością Skarbu Państwa do 27 lutego 1981 r., kiedy to nabyli ją w omawianej części A. i H. P.. Jak wskazano w treści aktu notarialnego z k. 5 – 6 akt KW, nabywana przez nich nieruchomość zabudowana była m.in. domem i młynem z turbiną. Małżonkowie P. zbyli nieruchomość wnioskodawcom dnia 4 października 1985 r.

Po drugie, z kserokopii dokumentów i map na k. 72 – 132 wynika jednoznacznie, iż linia wysokiego napięcia 110 kV relacji O. – B. wzniesiona została w latach 1968 – 1970, przy czym za szczególnie istotny należy uznać dokumenty protokołu odbioru technicznego (k. 86 – 90) i przyjęcia środka trwałego (k. 129), z których wynika fakt zakończenia inwestycji 28 lipca 1970 r.

Po trzecie, na k. 135 – 142 znajdują się kopie dokumentów wskazujące na podjęcie prac projektowych odnośnie linii 15 kV i linii niskiego napięcia w 1962 r. Na k. 142 wskazano, że linia niskiego napięcia wychodzi ze stacji transformatorowej, jednym obwodem zasilającym PGR K. i młyn (...). Obrazowe przedstawienie projektowanej inwestycji w zakresie obu linii energetycznych przedstawia mapa z k. 144, która odpowiada przebiegowi instalacji odzwierciedlonemu w opinii biegłego J. K. (2) (k. 289, 290). Z projektu technicznego na k. 155 – 163 oraz karty wstępnej z załącznikiem (k. 165, 166) wynika, iż linia 15 kV została zmodernizowana wraz z odgałęzieniami (m.in. na PGR K. – k. 161) w 1973 r. Kolejne prace modernizacyjne miały miejsce w 1987 r. (k. 145 – 149), zaś zakończono je 18 listopada 1987 r. (k. 154). Na k. 150 – 151 znajdują się wyciągi z wykazu właścicieli gruntów, wedle których L. C. wyraził zgodę na lokalizację urządzeń energetycznych na jego gruntach (k. 150, 151). Brak jest dokumentu z podpisem wnioskodawcy, zaś wspomniane wyciągi nie są datowane.

Po czwarte, jak wynika z pisemnej i ustnej opinii biegłego J. K. (2), linia 110 kV wybudowana została w 1970 r., linia 15 kV w 1962 r., zaś linie niskiego napięcia w 1962 r. (k. 247 – 250, 380).

Po piąte, zarządzeniem Ministra Przemysłu z dnia 17 maja 1945r. utworzono Zjednoczenie (...) w O.. Następnie postanowieniem z dnia 11 stycznia 1949r. wpisano do rejestru Zjednoczenie (...). Zarządzeniem nr (...) Ministra Energetyki z dnia 31 grudnia 1952r. został utworzony Zakład (...). Zakład (...) w B. utworzony został zarządzeniem Ministra Górnictwa i Energetyki nr 233 z dnia 25 listopada 1958r. Zarządzeniem nr 48 z dnia 16 stycznia 1989r. w wyniku podziału ponownie wyodrębniono przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w O.. Zarządzeniem nr (...) Ministra Przemysłu i Handlu dnia 12 lipca 1993r. przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w O. zostało przekształcone w (...) Spółkę Akcyjną Skarbu Państwa. Zostało to jednocześnie potwierdzone aktem notarialnym Rep. A nr (...) sporządzonym przez notariuszem T. J.. W dniu 26 listopada 2004r. Zakład (...) S.A. w O. połączył się ze spółką (...) S.A. w G. i funkcjonowała pod wspólną nazwą (...) S.A. w G. Oddział w O.. W lipcu 2007r., mocą uchwały nr(...) Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia (...) S.A. w G. z dnia 6 czerwca 2007r. nastąpiła zmiana nazwy spółki na (...) S.A. w G., która obowiązuje do dnia dzisiejszego (k. 67 – 70, 169 – 205).

Odnosząc się do zarzutów apelacji wnioskodawców w pierwszej kolejności podkreślić wypada, iż ponownie oceniony materiał dowodowy wskazuje, że sporne urządzenia przesyłowe posadowione zostały w latach 60 – tych i 70 –

tych XX wieku na nieruchomości Skarbu Państwa. Brak jest przy tym jakichkolwiek dowodów przemawiających za przyjęciem, by przebieg linii mimo kolejnych przebudów zmienił się. Uczestniczka przedłożyła do akt sprawy szereg dokumentów lub kserokopii (które Sąd I instancji zaliczył w poczet materiału dowodowego bez złożenia przez wnioskodawców zastrzeżeń w trybie art. 162 k.p.c.), z których powyższe okoliczności wynikają. Niespornie bowiem, przez nieruchomości wnioskodawców biegnie linia 110 kV relacji O. – B.. Z kolei zaś przebieg linii 15 kV i odchodzących od niej linii niskiego napięcia odpowiada kopiom dokumentów pochodzącym z wspomnianego wyżej okresu. Również biegły J. K. (2) wskazał, iż na podstawie dokumentów przedłożonych przez uczestniczkę ustalić można, że linia 110 kV wybudowana została w 1970 r., linia 15 kV w 1962 r., zaś linie niskiego napięcia również w 1962 r. Nie bez znaczenia dla powyższej oceny pozostaje fakt istnienia na nieruchomości wnioskodawców młyna, podczas gdy projekt z 1962 r. przewidywał, że linia niskiego napięcia wychodzi ze stacji transformatorowej, jednym obwodem zasilającym PGR K. i młyn (...). Następnie przedłożone przez uczestniczkę dokumenty wskazują, iż jest ona następcą prawnym podmiotów, które wzniosły urządzenia przesyłowe na nieruchomościach stanowiących obecnie własność wnioskodawców.

Podniesienie przez uczestniczkę zarzutu zasiedzenia nakładało na Sąd obowiązek rozważenia w pierwszej kolejności tego zarzutu, gdyż jego uwzględnienie czyniłoby bezzasadnym żądanie ustanowienia służebności, skoro uczestniczce przysługiwałby tytuł prawny do korzystania z nieruchomości w postaci ograniczonego prawa rzeczowego.

Przypomnieć wypada, że służebność jest jedynym spośród ograniczonych praw rzeczowych, które może powstać ex lege w trybie zasiedzenia. U podstaw instytucji zasiedzenia legło założenie, że na skutek upływu czasu przewidzianego w ustawie następuje zmiana w sferze prawa własności oraz niektórych innych praw rzeczowych. Dotychczasowy właściciel traci swoje prawo, a nowy właściciel nabywa je. Skutek taki następuje z mocy prawa z datą upływu ostatniego dnia przewidzianego ustawą terminu. Ogólne przesłanki zasiedzenia normuje art. 172 k.c., z którego wynika, że warunkiem jest upływ oznaczonego przez ustawę terminu nieprzerwanego posiadania samoistnego, a długość tego terminu zależy od dobrej lub złej wiary w chwili nabycia posiadania. Posiadacz nabywa prawo, jeżeli posiada nieruchomości nieprzerwanie od lat dwudziestu, jako posiadacz samoistny, chyba, że uzyskał posiadanie w złej wierze (art. 172 § 1 k.c.), natomiast po upływie lat trzydziestu choćby uzyskał posiadanie w złej wierze (art. 172 § 2 k.c.). Ponadto art. 292 k.c. określa szczególnie warunek zasiedzenia służebności, a mianowicie korzystanie z trwałego i widocznego urządzenia.

W ocenie Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie kwestia istnienia trwałych i widocznych urządzeń na przedmiotowej nieruchomości została prawidłowo ustalona przez Sąd Rejonowy i nie była sporna między stronami na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego, gdyż stanowiła podstawę żądania wnioskodawców. Wszak roszczenie sformułowane we wniosku wywiedziono właśnie z faktu istnienia na nieruchomości, która stanowi ich własność, urządzeń przesyłowych należących do uczestniczki. (...) S.A. tej okoliczności nie kwestionowała, przedstawiając dodatkowo dokumenty potwierdzające istnienie trwałych i widocznych urządzeń na nieruchomościach powodów. Mając to na uwadze, stwierdzić należy, że został spełniony wskazany w art. 292 k.c. warunek umożliwiający zasiedzenie służebności.

Ustalenie czy w niniejszej sprawie doszło do nabycia przez uczestniczkę lub któregoś z jej poprzedników służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu lub samej służebności przesyłu, wymagało również wskazania początku biegu terminu zasiedzenia oraz jego długości. Punktem wyjścia dla ustalenia terminu, od którego mógł biec termin zasiedzenia służebności na rzecz przedsiębiorcy energetycznego, bądź też któregoś z jego poprzedników, było ustalenie, że sporne urządzenia elektroenergetyczne zostały wybudowane w 1970 r. co do linii 110 kV, zaś co do linii 15 kV i niskiego napięcia w 1962 r. Co istotne, urządzenia te wzniesiono na gruncie będącym własnością Skarbu Państwa.

Z uwagi na ten właśnie fakt kwestie ewentualnego zasiedzenia należało rozważać przez pryzmat art. 128 k.c., art. 177 k.c. i art. 285 k.c., przy uwzględnieniu, że nieruchomość objęta KW (...), składająca się z działki nr (...), pozostawała własnością Skarbu Państwa do dnia 25 kwietnia 1989 r., zaś nieruchomość objęta KW (...), składająca się m.in. z działek (...), pozostawała własnością Skarbu Państwa do 27 lutego 1981 r., kiedy to nabyli ją w omawianej części A. i H. P..

Gdy zarówno właścicielem nieruchomości obciążonej, jak i posiadaczem służebności gruntowej oraz właścicielem nieruchomości władnącej był Skarb Państwa, nie mogło w ogóle dojść do zasiedzenia służebności, gdyż właściciel nie może nabyć przez zasiedzenie służebności gruntowej na nieruchomości stanowiącej jego własność. Zgodnie bowiem z art. 285 k.c. służebność gruntowa obciąża jedną nieruchomość na rzecz każdego z właścicieli innej nieruchomości, przy czym chodzi o dwie różne nieruchomości w znaczeniu prawnorzeczowym, a więc należące do różnych właścicieli. Służebność gruntowa jest prawem na rzeczy cudzej, a zatem właściciel nieruchomości nie może nabyć przez zasiedzenie służebności na swojej (własnej) nieruchomości (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2009 r., II CSK 103/09, LEX nr 530696). Dla biegu terminu zasiedzenia i możliwości nabywania praw, w tym ograniczonych praw rzeczowych, istotną rolę miał też art. 128 k.c., który wyrażał zasadę jednolitej własności państwowej. Do czasu uchylecia tego przepisu nie było potrzeby, a nawet możliwości przyznania przedsiębiorstwu przesyłowemu odrębnego uprawnienia do korzystania w odpowiednim zakresie z gruntu państwowego, na którym zainstalowano urządzenia elektroenergetyczne. Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 11 lutego 2011 r., sygn. akt I CSK 288/10 (LEX nr 798230) oraz z dnia 13 października 2011 r., sygn. V CSK 502/10 (LEX nr 1096048) stwierdził, że „obowiązujący do dnia 31 stycznia 1989 r. art. 128 k.c. wyrażający zasadę jednolitego funduszu własności państwowej, uniemożliwiał państwowym osobom prawnym, sprawującym zarząd mieniem państwowym, nabycie jakichkolwiek praw do tego mienia, a zatem w okresie obowiązywania tego przepisu Skarb Państwa, a nie przedsiębiorstwo państwowe, był posiadaczem urządzeń przesyłowych i cudzej nieruchomości, na której jej posadowiono, i tylko on, a nie przedsiębiorstwo państwowe mógł nabyć przez zasiedzenie służebność gruntową przesyłu”. Do czasu uchylecia tego przepisu wyłączone było zatem zasiedzenie przez państwowe przedsiębiorstwo przesyłowe służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu.

W świetle dokonanych ustaleń należy przyjąć, iż bieg terminu zasiedzenia służebności mógł rozpocząć się co do urządzeń przesyłowych na działce nr (...), zasadniczo od dnia 25 kwietnia 1989 r. (ewentualnie do 1 lutego 1989 r. przy przyjęciu, że zasiedzenie na rzecz przedsiębiorstwa mogło być przeciwko Skarbowi Państwa), zaś na działkach (...) od 27 lutego 1981 r.

Należy dalej rozstrzygnąć, czy posiadanie służebności nastąpiło w dobrej czy w złej wierze, co ma decydujące znaczenie dla długości terminów zasiedzenia.

W orzecznictwie nie budzi kontrowersji, że rozstrzygającym momentem dla oceny dobrej, czy złej wiary posiadacza jest data uzyskania posiadania. Późniejsze zmiany świadomości posiadacza pozostają bez wpływu na tę ocenę i w konsekwencji na długość okresu niezbędnego do tego pierwotnego sposobu nabycia prawa rzeczowego (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2003 r., III CZP 35/03, LEX nr 83981). O przypisaniu posiadaczowi dobrej lub złej wiary przy wykonywaniu posiadania decydują okoliczności opisujące jego stan świadomości w chwili objęcia władztwa nad rzeczą (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2010 r., III CSK 57/10, LEX nr 852661).

Podkreśla się dalej, iż posiadanie przez przedsiębiorcę przesyłowego i jego poprzedników prawnych służebności przesyłu lub służebności gruntowej o treści służebności przesyłu bez zawarcia umowy w formie aktu notarialnego uprawniającego do korzystania z nieruchomości osób trzecich oraz bez uzyskania przez przedsiębiorstwo przesyłowe decyzji wywłaszczeniowej może być posiadaniem w dobrej wierze. Dobra wiara zasiadającego posiadacza występuje wówczas, gdy ingerowanie w cudzą własność w zakresie odpowiadającym służebności rozpoczęło się w takich okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie posiadacza, że nie narusza on cudzego prawa, względnie gdy posiadacz powołując się na przysługujące mu prawo błędnie przypuszcza, że prawo to mu przysługuje, jeśli tylko owo błędne przypuszczenie w danych okolicznościach sprawy uznać należy za usprawiedliwione (por. postanowienie SN z 30.10.2018 r., II CSK 264/18).

Powyższe stwierdzenia pozwalają na przyjęcie, że do zasiedzenia służebności w niniejszej sprawie należy stosować termin dwudziestoletni (zastosowania nie będzie miał art. 172 § 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym do 1 października 1990 r., albowiem termin dziesięcioletni do tego dnia nie upłynął).

Jak wskazuje się bowiem w orzecznictwie, zachowanie polegające na umieszczeniu urządzeń przesyłowych nie jest bezprawne, skoro właścicielem tego gruntu, jak i spornych urządzeń przesyłowych w chwili ich budowy, był ten sam podmiot tj. Skarb Państwa (por. wyrok SN z 14.11.2012 r., II CSK 176/12). Trudno zatem przyjąć, by podmiot wnoszący na swojej nieruchomości urządzenia przesyłowe pozostawał w złej wierze, skoro działał w wykonaniu uprawnień właścicielskich opisanych w ówczesnym art. 128 k.c. w zw. z art. 140 k.c. Oznacza to, że infrastruktura wzniesiona została na nieruchomościach wnioskodawców zgodnie z prawem. Zbycie nieruchomości skarbowych z posadowionymi urządzeniami energetycznymi nie oznaczało przy tym konieczności automatycznego uregulowania ich statusu prawnego, gdyż trwale i widoczne urządzenia powstały zgodnie z wolą dotychczasowego właściciela, zaś nabywcy aż do 2014 r. (data złożenia wniosku o zawezwanie do próby ugodowej), takiemu stanowi rzeczy się nie sprzeciwiali. W żadnym razie zmiana właściciela nie prowadziła do uznania, iż dalsze posiadanie służebności odbywało się w złej wierze. Uzyskując posiadanie służebności, przedsiębiorstwo państwowe wiedziało, że urządzenia przesyłowe, z których cały czas korzystało bez czyjegokolwiek sprzeciwu, zostały zbudowane na nieruchomości Skarbu Państwa za jego zgodą, a zatem ich budowa i korzystanie z nich były legalne i nie wymagały żadnych dodatkowych czynności prawnych czy administracyjnych.

Należy podzielić poglądy judykatury, zgodnie z którymi jeżeli w okresie przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 roku nowelizującej kodeks cywilny, przedsiębiorstwo państwowe korzystało bez tytułu prawnego z cudzej nieruchomości (niepaństwowej) w zakresie niezbędnym do obsługi i eksploatacji wybudowanych przez to przedsiębiorstwo urządzeń przesyłowych, to było ono posiadaczem służebności gruntowej podobnej do służebności przesyłu w rozumieniu art. 352 § 1 KC (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasady prawnej - z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 38/91, OSNC 1991, nr 10-12, poz. 118; wyrok siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2009 r., I CSK 333/07, OSNC-ZD 2009, nr 4, poz. 15 wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2013 r., I CSK 495/12, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08, OSNC 2010, nr 1, poz. 15, z dnia 12 stycznia 2012 r., IV CSK 183/11, i z dnia 12 stycznia 2012 r., IV CSK 183/11).

Opisany stan faktyczny mógł prowadzić do nabycia służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu w drodze zasiedzenia z tym zastrzeżeniem, że jeśli przed dniem 1 lutego 1989 roku zrealizowały się przesłanki pozwalające na stwierdzenie zasiedzenia tej służebności, zwłaszcza gdy upłynął stosowny okres posiadania, służebność tę nabywał Skarb Państwa, a nie przedsiębiorstwo państwowe (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., III CZP 70/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 64, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2009 r., IV CSK 291/09, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2008 r., II CSK 314/08, z dnia 9 maja 2003 r., V CK 24/03, z dnia 10 lipca 2008 r., III CSK 73/08, i z dnia 16 października 2009 r., II CSK 103/09).

Jeżeli do tego nie doszło, a po dniu 1 lutego 1989 roku utrzymywał się na nieruchomości niepaństwowej opisany dotychczasowy stan faktyczny, po upływie stosownego czasu, determinowanego dobrą lub złą wiarą posiadacza służebności, możliwe było nabycie przez zasiedzenie przez przedsiębiorstwo państwowe lub jego następcę prawnego, służebności gruntowej podobnej do przesyłu, a po dniu 3 sierpnia 2008 roku - służebności przesyłu. Okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305 -305⁴ KC podlega bowiem doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności (por. uchwała składu siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, OSNC 2013, nr 12, poz. 139).

Podsumowując przyjąć należy, że uczestniczka mogła doliczyć do okresu posiadania służebności czas od momentu zbycia nieruchomości państwowych wnioskodawcom (lub ich poprzednikom prawnym). Przedsiębiorstwo państwowe korzystało bowiem bez tytułu prawnego z cudzej nieruchomości (niepaństwowej) w zakresie niezbędnym do obsługi i eksploatacji wybudowanych przez nie urządzeń przesyłowych, a zatem posiadało je w zakresie opisanym w art. 352 § 1 k.c.

Ustalenie, że bieg terminów zasiedzenia służebności mógł rozpocząć się co do urządzeń przesyłowych na działce nr (...), zasadniczo od dnia 25 kwietnia 1989 r. zaś na działkach (...) od 27 lutego 1981 r. prowadzi do wniosku, iż ich koniec przypadał odpowiednio:

- na 25 kwietnia 2009 r. (tj. w czasie istnienia uczestniczki pod aktualną firmą) w zakresie służebności przesyłu,
- na 27 lutego 2001 r. (tj. w czasie funkcjonowania poprzednika prawnego uczestniczki Zakładu (...) Spółki Akcyjnej w O.), w zakresie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu.

Wskazać dalej należy, że przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. było dopuszczalne nabycie w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu. Okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. podlegał doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności. Odmienne rozważania apelacji wnioskodawców pozostają w sprzeczności z ugruntowanym już w tej mierze orzecnictwem Sądu Najwyższego.

Dodać również należy, że fakt posadowienia urządzeń energetycznych przez Skarb Państwa na własnych działkach nie daje podstaw do stwierdzenia, iż w tym zakresie wymagane były jakiegokolwiek zgody lub decyzje, z którymi wiązałoby się uprawnienie do ingerencji w sferę własności innego podmiotu.

Podkreślić też należy, że jedną z przesłanek zasiedzenia służebności przesyłu jest posiadanie urządzeń przesyłowych przez wystarczający okres czasu. W praktyce mogą jednak, tak jak to miało miejsce w niniejszej sprawie, w toku tego okresu, następować zmiany podmiotu posiadającego służebność. Norma wynikająca z art. 176 k.c. pozwala jednak uprawnionemu na doliczenie okresu posiadania swoich poprzedników do okresu zasiedzenia. Do posiadania służebności stosuje się tylko odpowiednio przepisy o posiadaniu rzeczy. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 2 marca 2017 r., sygn. V CSK 356/16, wyraził pogląd, zgodnie z którym w przypadku posiadania służebności przesyłowej w zasadzie wystarczające jest wykazanie, że urządzenia służące do przesyłu mediów w zakresie działalności przedsiębiorstwa przesyłowego, znajdujące się wewnątrz, na lub ponad gruntem, istniały w oznaczonym miejscu i były wykorzystywane do tego celu oraz że działanie to jest kontynuowane przez uczestnika, który przedstawił na tę okoliczność odpis księgi inwentarzowej wskazującej na posiadanie urządzeń technicznych do przesyłu energii. Wskazać również należy na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 stycznia 1969 r., sygn. III CRN 271/68 (OSNC 1969/10/177), w którym stwierdzono, że wydanie rzeczy polega na przejściu przedsiębiorstwa przesyłowego, którego użyteczność jest zwiększana przez korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności gruntowej. Pomimo braku zgodności w doktrynie, w orzecnictwie przyjmuje się, że przejście takiego posiadania jest czynnością faktyczną.

Również w najnowszym orzecnictwie przyjmuje się, że do wykazania kontynuowania posiadania służebności przesyłu przez przedsiębiorstwo przesyłowe nie jest konieczne udowodnienie przeniesienia przez jego poprzednika prawnego konkretnie oznaczonych urządzeń technicznych; wystarczy wykazanie, że urządzenia służące do przesyłu istniały w oznaczonym miejscu, były wykorzystywane do tego celu i działanie to jest kontynuowane. W przypadku linii energetycznej wystarczające jest wykazanie jej trwałego, niepodlegającego zmianom przebiegu i lokalizacji na nieruchomości obciążonej, nie ma natomiast istotnego znaczenia skład techniczny urządzeń przesyłowych i protokolarne potwierdzenie ich przekazania następcy (por. postanowienie SN z 25.01.2019 r., IV CSK 313/18).

O ciągłości posiadania i kolejnych przeniesieniach posiadania w sposób przewidziany w art. 348 k.c. przez Skarb Państwa na państwowe zakłady energetyczne, a przez te ostatnie na uczestniczkę dobitnie dowodzi również fakt nieprzerwanego korzystania przez wskazane wyżej podmioty z przedmiotowych urządzeń w celu przesyłu energii elektrycznej, ich konserwacji i naprawy, przy jednoczesnym dysponowaniu aż do pozwanej dokumentacją urządzeń z lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX wieku. Nie ma zatem w niniejszej sprawie istotnego znaczenia

brak dokumentów potwierdzających przekazanie między kolejnymi następcami prawnymi konkretnych urzędzeń przesyłowych, na który wskazywali wnioskodawcy.

Nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia akcentowane w apelacji wnioskodawców okoliczności związane z datą 28 lipca 1990 r., jako nieadekwatną dla przyjęcia posiadania służebności gruntowej przez Zakład (...) w O.. Jak wynika bowiem z cytowanych wyżej poglądów judykatury, nie ma potrzeby wykazywania przydzielenia poprzednikom prawnym uczestniczki konkretnych urzędzeń przesyłowych.

Ponieważ data końca biegu terminu zasiedzenia przypadała na okres przed złożeniem wniosku w niniejszej sprawie, a także przed złożeniem wniosku o zawezwanie do próby ugodowej, to należało uznać za zasadny zarzut uczestniczki, która stwierdziła, że posiada tytuł prawny do władania nieruchomością skarżącej w zakresie służebności, co wyklucza przyjęcie, że uczestniczka korzysta z nieruchomości bez tytułu prawnego, a w konsekwencji prowadzi do oddalenia wniosku o ustanowienie służebności przesyłu.

Należy przy tym zaznaczyć, że nabycie przez zasiedzenie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu było badane na zarzut uczestnika jako przesłanka orzeczenia co do istoty sprawy wszczętej przez wnioskodawczynię. Uwzględnienie przez sąd zasiedzenia w sprawie o ustanowienie służebności przesyłu na zarzut uczestnika różni się znacznie pod względem procesowym od uwzględnienia przez sąd wniosku o stwierdzenie zasiedzenia. Nie przybiera, inaczej niż uwzględnienie wniosku o stwierdzenie zasiedzenia, postaci orzeczenia, lecz znajduje wyraz jedynie w uzasadnieniu orzeczenia co do istoty sprawy. Oznaczając wystąpienie negatywnej przesłanki uwzględnienia wniosku o ustanowienie służebności przesyłu, przesądza oddalenie tego wniosku. Ma przy tym znaczenie tylko w sprawie wywołanej tym wnioskiem. Nie korzysta z powagi rzeczy osądzonej. Jeżeli osoba, której zarzut zasiedzenia, został uwzględniony, chce uzyskać tytuł zasiedzenia skuteczny erga omnes, musi wszcząć postępowanie o stwierdzenie zasiedzenia. Ograniczenie skutku uwzględnienia zarzutu zasiedzenia do sprawy, w której zarzut ten został podniesiony, powoduje, że rozpoznanie tego zarzutu nie jest uzależnione od spełnienia wymagań dotyczących kręgu uczestników postępowania o stwierdzenie zasiedzenia, ani innych wymagań odnoszących się do tego postępowania, uzasadnionych skutecznością erga omnes postanowienia o stwierdzeniu zasiedzenia (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2016 r., III CZP 101/15, i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2016 r., II CSK 330/15).

Mając powyższe okoliczności na uwadze należało na podstawie art. 386 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. zmienić zaskarżone postanowienie w punktach I i III przez oddalenie wniosku również w zakresie żądania ustanowienia służebności przesyłu linii niskiego napięcia i uchylenie rozstrzygnięcia o przyznaniu wnioskodawcom wynagrodzenia.

Odnosząc się do apelacji uczestniczki w części dotyczącej kosztów postępowania uznano, iż uczestniczka zobowiązana jest ponieść połowę brakujących wydatków na opinię biegłego, gdyż wynik niniejszej sprawy prowadzi do uzyskania prejudykatu w sprawie o zasiedzenie służebności (art. 386 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Z kolei wnioskodawców kosztami tymi w pozostałej mierze nie obciążano, mając na uwadze fakt bierności uczestniczki w zakresie ich żądań w postępowaniu przedsądowym (art. 102 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).

W dalszym zakresie apelację uczestniczki oddalono (art. 385 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Apelacja wnioskodawców podlegała natomiast oddaleniu w całości (art. 385 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Jednocześnie Sąd Okręgowy mając na uwadze okoliczności niniejszej sprawy i dotychczasowy przebieg postępowania sądowego odstąpił od obciążenia wnioskodawców kosztami postępowania odwoławczego na rzecz uczestniczki (art. 102 w zw. z art. 13 § 2 i art. 391 § 1 k.p.c.).

Agnieszka Żegarska Jacek Barczewski Krystyna Skiepmo